NEWSLETTER

KATEDRY TRESTNÍHO PRÁVA
PRÁVNICKÉ FAKULTY UNIVERZITY KARLOVY

No. 2/2018

prosinec 2018

© Katedra trestního práva Právnické fakulty UK

EDITORIAL

Vážení čtenáři, milí studenti a přátelé katedry trestního práva,

s potěšením jsme v našem okolí a také na sociálních sítích zaznamenali velký zájem o první číslo katedrou vydávaného NEWSLETTERU, ve kterém Vás, podle ohlasů, nejvíce zaujal rozhovor s prof. Jiří Jelínkem, ve kterém vzpomínal na svoji zkoušku z trestního práva a hovořil o svých začátcích na fakultě a také o nové koncepci výuky trestního práva, kterou katedra připravila. Na webu katedry trestního práva a posléze na sociálních sítích jsme v návaznosti na rozhovor uveřejnili návrh nové koncepce výuky trestního práva.

Ve druhém čísle naleznete rozhovor s významným představitelem české justice, panem JUDr. Vladimírem Stibořík, I. místopředsedou Vrchního soudu v Praze. Ptali jsme se ho tedy nejprve na otázky týkající se studia na právnické fakultě a v návaznosti na nedávný 17. listopad, který je nyní vztahován spíše k listopadu 1989 a pádu komunistického režimu, nežli původnímu odporu proti nacistickým okupantům; vedle aktuálních otázek nás zajímaly i jeho postřehy a zkušenosti z tzv. „doby předlistopadové“ (*str. 3–6*).

Obsahem tohoto čísla jsou také aktuální informace z činnosti naší katedry, tentokrát o mezinárodní konferenci konané v Košicích a o účasti zástupců katedry na této konferenci, o proběhlé přednášce doc. Sergeje Romži, o absolvovaném zahraničním pobytu dr. Jaromíra Hořáka v Německu a konečně o nedávno vydané monografii „Rozhodnutí ve věcech trestních“ (*str. 7–14*). V rubrice „Vy se ptáte – my odpovídáme“ tentokrát reagujeme na otázky týkající se možnosti předtermínu a obsahu u postupové zkoušky z trestního práva - Trestní právo III. (*str. 15*).

Dnešním číslem jsme zahájili nepravidelnou rubriku „Dokument doby“, ve které hodláme uveřejňovat a zpřístupňovat zajímavé, širší veřejnosti neznámé nebo málo známé písemné doklady o činnosti katedry trestního práva v dobách minulých opatřené stručným komentářem. Do dnešního čísla jsme vybrali 88 let starý *„Přehled přednášek kriminalistického kursu, pořádaného kriminologickým ústavem Karlovy university v Praze v studijním roce 1930-31“* (*str. 16–21*). Čtenáři se tak mohou seznámit s rozsahem a obsahem nepovinných přednášek z tzv. pomocných věd trestního práva. Věříme, že Vás tato nová rubrika stejně jako celé číslo zaujmou.

prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

:ROZHOVOR S OSOBNOSTÍ:

JUDr. Vladimír Stibořík

JUDr. Vladimír Stibořík
JUDr. Vladimír Stibořík, místopředseda Vrchního soudu v Praze, je dlouholetým a zkušeným trestním soudcem, soudním funkcionářem a stálým spolupracovníkem naší katedry. V letech 2001 až 2013 zastával funkci předsedy Vrchního soudu v Praze a v současné době je jeho I. místopředsedou.

Na Právnické fakultě působí v současnosti zejména jako examinátor při státních závěrečných zkouškách z trestního práva; dříve významně participoval také na přípravě nových studentů postgraduálního studia jako člen komisí pro obhajoby disertačních prací a oponent disertačních prací. Byl také dlouholetým členem Vědecké rady Právnické fakulty UK. V rámci odborných justičních zkoušek organizovaných Justiční akademií ČR zkouší trestní právo a stavovské předpisy v oblasti soudnictví. Mezi potenciálními zkoušejícími z trestního práva patří mezi studenty a absolventy k těm nejvítanějším, a to především pro svůj velmi lidský přístup.

V našem rozhovoru jsme se ho ptali nejprve na otázky týkající se jeho studia na právnické fakultě a dále vedle aktuálních otázek trestní politiky nás zajímaly i jeho postřehy a zkušenosti z tzv. „doby předlistopadové“.

ROZHOVOR:

Pane místopředsedo, řadu let prověřujete znalosti studentů práv i absolventů. Jaké vidíte v proudu času nedostatky či přednosti při výchově nové právnické generace?

Studenti jsou stejně dobří, jak bývali před 10, 20 i 30 lety. Jen se, bohužel, mění agendy, které jsou stále složitější a složitější.

Hypertrofie právních norem klade na studenty mnohem větší nároky, než tomu bylo v minulosti. O to je důležitější rozumět základním teoretickým východiskům, která zůstávají dlouhodobě neměnná nebo se mění jen málo, a která by měla omezovat nadbytečnou kazuistiku.

Katedra trestního práva v současné době předkládá návrh nové koncepce výuky trestního práva, jejíž podstata spočívá v přesunu výuky trestního práva do dřívějších ročníků a ve zvýšení semestrální časové dotace. Co si o tomto návrhu myslíte Vy?

Novou koncepci podporuji. Myslím si, že výuka platného, a zejména trestního práva jako jednoho z klíčových právních oborů, by měla být přesunuta již do nižších ročníků výuky. Podle mne by studium trestního práva mělo začínat nejpozději ve druhém ročníku poté, co jsou studenti seznámeni s obecnou teorií práva.

Můžete nám připomenout svá studentská léta na fakultě, jaká byla tehdy atmosféra na fakultě?

Já jsem studoval v době začínající normalizace (*v letech 1971 – 1976 – pozn. redakce*), a tehdy atmosféra na fakultě nebyla dobrá. Řada vynikajících profesorů musela odejít a na jejich místa se dostávali průměrní a podprůměrní kariéristé. Nebyl ani dostatek učebních pomůcek a my jsme jen velmi obtížně sháněli knihy od osvědčených autorů. Nedělaly se dotisky učebnic vyloučených profesorů, nové ještě nebyly a přitom docházelo k velkým změnám právních předpisů. Ani atmosféra mezi studenty nebyla nejlepší, mnoho z nich začínalo dělat politickou kariéru a byli svému okolí nebezpeční. Přesto na tato léta velmi rád vzpomínám, neboť jsme byli mladí a užívali jsme si studentský život.

Jak to myslíte, že byli někteří spolužáci svému okolí nebezpeční?

Někteří lidé, kteří si budují kariéru, nekoukají nalevo ani napravo a dokáží dělat věci, které se vymykají slušnosti. Viděl jsem několik udání, která přišla i na mne, například proto, že jsem odmítal vstoupit do socialistického svazu mládeže (SSM). Tito spolužáci se tak vlastně sami vyloučili ze studentského kolektivu, protože se pak před nimi ostatní báli mluvit.

A jak to s těmi udáními dopadlo?

Dopadlo to výborně, zavolala si mne naše ročníková vedoucí, profesorka Knappová, udání mi ukázala a řekla mi, abych s tím něco udělal. Buďto abych do tohoto SSM vstoupil nebo abych napsal nějakou studentskou vědeckou

práci. Reagoval jsem na to slovy: „A vy byste mi, paní profesorko, doporučila jaké téma?“ Paní profesorka se rozesmála a pošeptala mi, „já věděla, že nezklamete“.

A jaké téma to tedy bylo?

Historické, renesance a reformace v českém právu. Ta práce sama o sobě příliš dobrá nebyla, ale svůj účel splnila.

To není téma zrovna trestněprávní. K jaké události byste vlastně datoval počátky svého trestněprávního zaměření?

Na fakultě jsem vždy preferoval právo občanské, diplomovou práci jsem psal z občanského práva. Až v praxi po nástupu do justice jsem byl přidělen na trestní úsek, trestní právo mne zaujalo svou logickou stavbou a vědeckou uceleností a už jsem u něj zůstal celý život.

Když jste se stal soudcem, volba soudce trestního tedy nebyla Vaším rozhodnutím či preferencí?

Fakticky to bylo tak, že mi předseda Obvodního soudu pro Prahu 4 tehdy prostě řekl, „jsi mužský, budeš dělat tresta.“ A jak vidíte, dělám ho dosud. To bylo v roce 1979.

Před událostmi 17. listopadu 1989 jste byl tedy trestním soudcem již 10 let. Je o Vás přitom známo, že jste soudil i některé tzv. politicky zájmové věci, v nichž jste však pravidelně nevyhovoval návrhům prokurátorů na uložení dlouhých nepodmíněných trestů a obžalované zprošťoval či jim ukládal tresty podmíněné (z těch známějších jde například o kauzu Jazzové sekce, dále o skupinu horolezců stíhaných za přípravu opuštění republiky). Jak vnímáte rozdíl mezi výkonem trestního soudnictví před listopadem 89 a tím dnešním?

Soudit v předchozím režimu nebylo jednoduché, ale určitá míra soudcovské nezávislosti zachovávána byla. Já si nepamatuji dobu 50. let minulého století a porušování zákonnosti v té době, mohu mluvit pouze za léta 80. Nestalo se mi, že by mi někdo dával příkazy, jak mám rozhodovat. My jsme v tomto směru zkoušeli, co vše si můžeme dovolit, a kam až v rozhodovací volnosti můžeme dojít. Někdy jsme byli omezováni vyššími soudy, ale o přímé zasahování do rozhodování nešlo. Omezování spočívalo například v tom, že než jsem prosadil zprošťující rozsudek, tak mi byl třikrát i čtyřikrát zrušen. Možná to nějací straničtí tajemníci vyhodnocovali, ale o tom jsme se nikdy nedozvěděli.

Paradoxně větší tlaky jsou tak na soudce v dnešní době, a to zejména ze strany sdělovacích prostředků. Mnohdy se soudcům velmi těžko nezávisle rozhoduje, když je v novinách předem vina presumována, což nevede k adekvátní veřejné diskusi, ale k jednostrannosti pohledu.

Jak v tomto směru hodnotíte vývoj legislativy a praktického fungování trestního soudnictví do dnešní doby?

Již jsem zmínil hypertrofii právních norem obecně, která platí i pro trestní

právo. Navíc jsem se do současné doby nesmířil se zrušením materiálního pojetí trestného činu. Změnou na formální pojetí jsme se sice možná více přiblížili Evropě, ale já mám zkušenosti ze svých přednášek, které jsem na toto téma činil v Německu, Rakousku a ve Francii, kde byli vždy právní experti materiálním pojetí okouzleni a litovali, že u nich v zákonech není. Toto materiální pojetí přináší velkou svobodu pro soudcovské rozhodování, naopak formální pojetí tuto svobodu omezuje.

Nemůže ale vést materiální pojetí trestného činu k soudcovské libovůli při rozhodování?

Ne, protože rozhodnutí musí být odůvodněno.

Odpůrci materiálního pojetí také namítají rozpor s požadavkem právní jistoty a předvídatelnosti rozhodnutí…

Souzení je práce se životem a životními situacemi, které nejdou omezit vložením do různých krabiček. Proto rozhodování musí být variabilní tak, jak je rozmanitý a barevný život sám.

Navzdory formalismu, který je do značné míry trestnímu právu vlastní, je tedy práce trestního soudce především o reálném životě, skutečných situacích a lidských příbězích. Některé z nich jsou jednoznačně tragické, některé situace však jistě mohou vyvolat úsměv. Můžete vzpomenout nějakou situaci z jednací síně, při níž jste musel zadržovat smích?

Soudce musí zachovat vážnost za každé situace, aby nebyl napadán pro narušení důstojnosti soudcovské funkce. Přesto se mi v jednom případě stalo, když jsem soudil ohrožování mravní výchovy mládeže, které mělo spočívat ve vyprávění oplzlých anekdot nezletilým dívkám, a v rámci výslechu v hlavním líčení obžalovaný tyto vtipy vyprávěl, tak se smíchy dusili všichni přítomní včetně členů mého senátu.

Na základě Vašich letitých zkušeností s akademickou i praktickou justiční sférou, co můžete závěrem vzkázat našim studentům a budoucím absolventům?

Až budete hotovými právníky, nikdy nepřestaňte být lidmi.

A co byste vzkázal jejich pedagogům?

To samé.

Děkuji za rozhovor

Rozhovor vedla JUDr. Simona Heranová, Ph.D., odborná asistentka na katedře trestního práva.

ZE ŽIVOTA KATEDRY…

Košické dny trestního práva 2018

V rámci vědecké činnosti katedry trestního práva se někteří z členů katedry zúčastnili ve dnech 7. – 8. listopadu 2018 vědecké konference pod názvem „*Košické dni trestného práva 2018, II. ročník – Poškodený trestným činom a obete trestných činov, možnosti posilňovania ich procesních práv*“. Košické dny trestního práva navazují na několikaletou úspěšnou tradici vědeckých konferencí organizovaných katedrou trestního práva Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košicích. Metropole východního Slovenska se pyšní tituly Evropské hlavní město kultury pro rok 2013 i Evropské město sportu 2016, ale nepřehlédnutelná je zejména její historická architektura, díky níž je historické centrum města největší městskou památkovou rezervaci ve Slovenské republice, proslavené svou dominantou – dómem sv. Alžběty jako nejvýchodnější gotickou katedrálou v Evropě. Košice jsou ale i významným centrem vědy a vzdělání a vědecká konference, každoročně organizovaná katedrou trestního práva Právnické fakulty UPJŠ, je významnou a vyhledávanou událostí na poli trestního práva s mezinárodním přesahem.

Zastoupení na konferenci měli odborníci z právnických fakult celé Visegrádské čtyřky, což umožnilo zamýšlet se nad postavením poškozeného a jeho procesních právech i v kontextu komparace rozdílných národních právních úprav. Téma zvolené organizátory pro letošní ročník rezonuje v trestněprávní teorii dlouhodobě a snahy o nalezení vyváženého poměru mezi možností realizace práv poškozeného a uspokojení jeho nároků, na straně jedné, a požadavkem rychlého projednání a rozhodnutí trestní věci, na straně druhé, je permanentně aktuální a trvale žádoucí. Konference tak poskytla prostor pro diskusi o těchto otázkách jednak na neformálním společenském setkání účastníků v první den konference, ale zejména v rámci její odborné části.

Jednací den konference úvodním slovem otevřel a dále moderoval vedoucí katedry trestního práva Právnické fakulty UPJŠ, doc. JUDr. Sergej Romža, PhD. Odbornou část konference zahájil vedoucí katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy, prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc., příspěvkem nazvaným „*Trestní*

stíhání se souhlasem poškozeného". Zaměřil se na problematiku institutu souhlasu poškozeného s trestním stíháním (zakotveného do tehdy ještě československého trestního řádu v roce 1990), a to zejména z hlediska zákonných podmínek pro jeho uplatnění podle současné právní úpravy. Pozornost ve svém vystoupení věnoval i návrhům *de lege ferenda* v oblasti tohoto institutu, a to jednak z pohledu možného odstranění požadavky existence příbuzenského nebo obdobného poměru poškozeného k pachateli, a také stran úvah o možnosti zavedení subsidiární žaloby.

Své závěry vědecké práce na naší katedře prezentovali vystoupením na konferenci i členové katedry JUDr. Ingrid Galovcová, Ph.D. v příspěvku pod názvem „*Postavení poškozeného při alternativním řešení trestních věcí*" a JUDr. Vladimír Pelc, Ph.D. s příspěvkem na téma „*Victim impact statement*". Příspěvky dalších vystupujících poukazovaly jak na otázky související s možností poškozeného uplatňovat své nároky v adhezním řízení (prof. Šimovček z UNI v Trnavě), ale i na možnosti realizace dalších procesních práv (prof. Polák z Panevropské vysoké školy, dr. Šanta z Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry SR), anebo problematiku dokazování skutečností rozhodných pro posouzení nároků poškozeného (prof. Ivor z Panevropské vysoké školy). Významná část příspěvků se zabývala postavením oběti v trestním řízení (např. prof. Záhora z Panevropské vysoké školy, doc. Nagy z UNI v Miškolci, dr. Maslowska z UNI Rzeszow) a rozebírané byla i práva poškozených s ohledem na druh kriminality směřující proti nim (doc. Prokeinová z UK Bratislava, doc. Tittlová z Panevropské vysoké školy). Celkem bylo do programu zařazeno více než třicet vystupujících, což svědčí o zájmu odborné veřejnosti o problematiku postavení poškozeného a oběti v trestním řízení.

Příspěvky budou publikovány v recenzovaném Sborníku příspěvků z konference, který připravuje Právnická fakulta UPJŠ v Košicích.

Text: JUDr. Ingrid Galovcová, Ph.D.
odborná asistentka na katedře trestního práva

Foto: JUDr. Vladimír Pelc, Ph.D.
odborný asistent na katedře trestního práva

Přednáška docenta Sergeje Romži

Dne 5. prosince 2018 se uskutečnila přednáška doc. JUDr. Sergeje Romži, PhD., vedoucího katedry trestného práva PF UPJŠ v Košicích. Náš vzácný host, významný představitel slovenské právní teorie i aplikační praxe a účastník několika konferencí pořádaných naší katedrou, po přivítání od prof. Jelínka pronesl přednášku na téma „*Aktuální otázky trestní politiky ve Slovenské republice*". V rámci své přednášky se věnoval postavení poškozeného, ochraně obětí trestných činů, spolupracujícímu obviněnému, dokazování, kde zdůraznil především příliš velkou úlohou soudce při provádění důkazních prostředků (hlavně výslechů svědka), následně pohovořil o znaleckých posudcích, s tím že, znalecký posudek předložený znaleckým ústavem je ve slovenské aplikační praxi brán jako „absolutní pravda" a není podrobován volnému hodnocení důkazů, což docent Romža kritizoval.

Přivítání doc. Romži vedoucím katedry prof. Jelínkem (foto: Mgr. Lenka Náhlovská)

Zleva: Dr. Pelc, doc. Romža, prof. Jelínek, Dr. Galovcová a Dr. Bohuslav

Výzkumný pobyt dr. Jaromíra Hořáka

Max Planck Institut für ausländisches und internationales Strafrecht je předním pracovištěm v Evropě zaměřeným na oblast trestního práva a kriminologie. Institut je součástí společnosti Maxe Plancka (Max-Planck-Gesellschaft), obdoby české Akademie věd, která sdružuje desítky výzkumných ústavů z rozmanitých oborů, exaktních i humanitních, od jaderné fyziky, přes nejrůznější biologická a chemická odvětví až po vědy právní a historické. Sídla jednotlivých ústavů a center jsou rozeseta po celém Německu. Institut pro zahraniční a mezinárodní trestní právo se nachází v historickém městě Freiburg im Breisgau, ve spolkové zemi Bádensko-Württembersko. Institut je členěn na dvě organizační části – trestněprávní a kriminologickou - v jejichž rámci rozvíjejí svou činnost různě tematicky zaměřená oddělení. Některé výzkumné skupiny se zabývají trestním právem v určité zemi nebo oblasti (ve východní Evropě, v Číně, v muslimských zemích atp.), jiné mají za úkol zkoumat určitý aktuální vědecký problém, např. z oblasti medicínského trestního práva či kybernetické kriminality. Institut disponuje velmi rozsáhlou knihovnou, archivem a elektronickými databázemi. Českému právnímu vědci se zde nabízí možnost vyhledat a nastudovat nejnovější monografie a zahraniční periodika. V knihovně institutu lze pořídit rešerše k takřka libovolnému badatelskému námětu.

Vztahy mezi katedrou trestního práva PFUK a Institutem jsou staršího data. V minulosti je rozvíjel zejména prof. Musil a také předčasně zesnulý doc. Pipek. Letos na jaře zde delší dobu pobýval doc. Gřivna. Z odborníků mimo naši fakultu zde pravidelně potkáváme prof. Válkovou. Tyto vztahy však nebyly nikdy jednostranné – např. bývalý ředitel Institutu Hans- Heinrich Jescheck svým odborným dobrozdáním významně přispěl k podobě nyní platného českého trestního zákoníku.

Pokud jde o mě, konám ve Freiburgu pravidelné návštěvy už přes deset let. Na základě literatury, kterou jsem ve Freiburgu nastudoval, vznikla má práce o úmyslných usmrceních z roku 2011. S pomocí zde sebraných pramenů jsem byl s to obohatit obsah seminářů a přednášek v základním kurzu trestního práva, v PVP Kriminologie I a II a také připravit přednášky v rámci předmětu Czech Criminal Law, který probíhá v angličtině a je určen zahraničním studentům programu ERASMUS+.

Můj letošní pobyt 29. listopadu začínal dramaticky, přičemž toto drama souviselo bezprostředně s předmětem kriminálních věd i s aktuálními sociálně politickými

otázkami. Když jsem vystoupil z vlaku a vydal se z nádraží směrem k sídlu Institutu, zarazil mě nebývalý ruch v ulicích města. Historické centrum bylo obehnáno kordóny obrněných policistů, včetně jezdců na koních. Před několika dny totiž mělo dojít ke znásilnění německé dívky syrskými azylanty. Nabízela se paralela s incidentem z roku 2016, kdy ve Freiburgu zavraždil afgánský žadatel o azyl studentku Marii Ladenburger. Proto se nyní očekávaly pouliční střety příznivců strany AfD a hnutí Antifa. Díky tomu jsem musel centrum města za tmy v hustém dešti obcházet. Nejen, že jsem pořádně zmokl, ale navíc jsem posléze zjistil, že vlhkost pronikla i do mých zavazadel! Velkou obtíž představují v SRN při chůzi za tmy bezohlední cyklisté, kterých je ve srovnání s Prahou velké množství a neberou na chodce, oslněné jejich reflektory takřka žádný ohled. Podobnými praktickými nepříjemnostmi se ovšem správný badatel nenechává odradit.

Max Planck Institut byl vždy místem setkávání vědců z mnoha zemí světa. Prostřednictvím institutu jsem navázal plodná přátelství zejména s trestními právníky z bývalé Jugoslávie, Maďarska a Polska. Pro českého návštěvníka je však velmi lákavá i výměna poznatků s „exotickými" zahraničními hosty z právních okruhů mimo Evropu. Již nějakou dobu existuje na Institutu zvláštní samostatné oddělení pro výzkumníky z Číny. Číňanů se zde pohybuje větší počet; bohužel jazyková bariéra se zdá- pro jejich malou znalost západních jazyků (a moji úplnou neznalost čínštiny)- příliš velká. Přesto je možná alespoň kulturní výměna při přípravě pokrmů – Číňané zásadně přinášejí na stůj jídla na drobno rozkrájená (např. i ořechy a mandle). Ke krájení jídla nemá docházet na stole, ale v kuchyni. Krájení jídla na talíři mají v ošklivosti, a to i přesto, že sami nosí v pouzdru na hůlčičky také podivný malý nožík. Na druhé straně Číňanům nevadí u jídla silně mlaskat a jíst s otevřenými ústy. Hůlčičkami pojídají z misky i polévku! Skutečné bohatství poznatků je však možné načerpat kontaktem s badateli z Blízkého Východu a z Afriky. Dozvídám se zde četné reálie – např. od kolegy původem z Konga, který působí v Paříži: v západní a rovníkové Africe jsou dosud velkým problémem kouzelnické společnosti Leopardích mužů a Hadích lidí. Jejich přívrženci jsou pevně přesvědčeni, že se umí změnit v levharty či hady a v tomto transu páchají nejrůznější výtržnosti, ale také ty nezávažnější zločiny. Mnoho těchto lidí se v posledních dekádách dostalo i do Evropy, zejména do Francie, Belgie a Itálie. Jak lze posoudit trestní odpovědnost těchto osob, případně i čarodějů, kteří u pachatele zločinu nebezpečné vytržení vyvolali? Takový čaroděj má prý nad důvěřivci nesmírnou moc – dokáže je zhypnotizovat a uvést do stavu, kdy po něm musejí i proti své vůli opakovat všechny posuňky a slova. Čarodějové také pašují do Evropy části exotických živočichů- např. odřezané paviání nosy, kterých bylo nedávno na bruselském letišti zabaveno několik stovek v okamžiku, kdy začaly silně zapáchat.

Velkým podnětem k přemýšlení byly pro mě opakované rozhovory s iránským profesorem trestního práva princem Mohamedem Daraše-Kohem. Vznešená rodina

Daraše-Koha odešla do exilu spolu s císařem Rézou Pahlevím v sedmdesátých letech, takže pan Daraše-Koh mohl vystudovat na předních západních univerzitách. Nyní se pohybuje mezi univerzitou v Uppsale ve Švédsku a prestižními univerzitami v USA. Jeho doménou je mezinárodní trestní právo a právo lidských práv, ale vyzná se i v medicínském právu a právu islámském. Vedli jsme dlouhou debatu na téma trestních sankcí. Dozvěděl jsem se mnoho poznatků např. o praxi tělesných trestů v muslimských zemích. Např. proč byla v Orientu dříve tak oblíbeným druhem trestu *fallakka* neboli *baštonáda* – bití na chodidla. Prý proto, že je-li odsouzený vyplácen metlou či prutem přes záda či zadek, přestane po několika ranách cokoliv cítit. Zato nervová zakončení na měkké části chodidel neotupí tak snadno a diskomfort vypláceného s přibývajícími ranami dokonce narůstá. V současné době však tělesný trest mívá spíše symbolickou povahu- odsouzený je týrán spíše tím, že musí, nezřídka na veřejnosti, po delší dobu setrvat v nepřirozené strnulé poloze.

Během výzkumného pobytu na Max- Planck Institutu jsem mimo jiné studoval prameny k připravované monografii o vývojových stadiích trestného činu. Otázka přípravy a pokusu trestného činu, jejich vzájemného vymezení a zániku jejich trestnosti patří k základním problémům trestního práva hmotného. Řada významných otázek z této oblasti nebyla nikdy uspokojivě dořešena a objevují se závažné otázky nové, zejména v souvislosti s tendencí předsouvat počátek trestní odpovědnosti do stále ranějších vývojových stadií trestného činu.

Tento fenomén je třeba vnímat v širším kontextu trestní politiky, konkrétně tzv. nové kriminalizace ve formě množství předčasně dokonaných a vágně vymezených ohrožovacích trestných činů. Součástí tohoto problému je i tendence k rozšiřování a zostřování trestní represe v oblasti tzv. trestných činů z nenávisti, mají-li formu verbálních útoků. V tradičním sporu mezi subjektivismem a objektivismem v trestním právu ideologie „*hate speech*" stojí na stanovisku vyhraněně subjektivistickém - důvodem trestního postihu je potenciální nebezpečnost *pro futuro*. Problém kriminalizace vzdálených vývojových stadií či verbálních projevů a ústup od zásady *nullum crimen sine lege certa* je možné zkoumat i z hlediska funkce trestního práva a optikou různých kriminologických teorií (zejména teorie konfliktu) a teorií trestání (absolutní vs. relativní teorie). Mnoha otázkám z této oblasti u nás nebyla věnována pozornost, dokud byl k dispozici materiální korektiv v rámci pojetí trestného čine dle trestního zákona z roku 1961. Je třeba se zamýšlet důsledně nad tím, co znamená přechod k formálnímu pojetí trestného činu pro řešení případů nezpůsobilého pokusu a zejména zániku trestnosti v důsledku dobrovolného upuštění od dokonání.

Akademická odbornost v oblasti trestního práva, kriminologie a forenzních věd předpokládá celoživotní studium širokého okruhu pramenů a literatury. Badatelskou a publikační činnost na vyšší úrovni nelze rozvíjet bez intenzivních kontaktů s prostředím zahraniční právní vědy. Lze proto vyjádřit uspokojení nad tím, že ze strany zahraničního oddělení PF UK dochází k podpoře výzkumných

a vědeckých pobytů pedagogů i na nejvýznamnějších západních pracovištích, k nimž patří i Max-Planck Institut ve Freiburgu.

Text & Foto: JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.
odborný asistent na katedře trestního práva

Rozhodnutí ve věcech trestních

Publikace „Rozhodnutí ve věcech trestních se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů“ podrobně vykládá otázky, které souvisejí s rozhodnutími vydávanými orgány činnými v trestním řízení. Čtvrté, aktualizované vydání reaguje především na změny v trestní legislativě (např. trestního řádu i zákona o trestní odpovědnosti právnických osob). Všechny vzory rozhodnutí a podání v trestních věcech byly aktualizovány a jejich počet byl navýšen.

Autorský kolektiv vyhledávané monografie tvoří členové naší katedry prof. Jelínek a Dr. Říha (soudce Nejvyššího soudu ČR), které opět doplnil Dr. Sovák (soudce Vrchního soudu v Praze). V první části se autoři zabývají pojmem rozhodnutí ve věcech trestních, charakterizují jednotlivé druhy rozhodnutí a jejich náležitosti podle trestního řádu. Dále věnují pozornost institutu právní moci, zejména pokud jde o její podstatu, funkci a její účinky, jak se projevují u základních procesních rozhodnutí, tedy rozsudku, usnesení a trestního příkazu. Těžiště trestního řízení je u soudu prvého stupně. Jisté výlučné postavení mezi rozhodnutími ve věcech trestních má proto rozsudek soudu prvého stupně. V samostatné kapitole je pak komplexně a podrobně pojednáno o náležitostech písemného vyhotovení rozsudku soudu prvého stupně. Ve druhé části práce jsou uvedeny početné vzory rozhodnutí soudů a vzory podání advokáta ve věcech trestních.

Autoři při podrobném výkladu přihlížejí k publikovaným i nepublikovaným stanoviskům aplikační praxe, zejména Nejvyššího soudu ČR, Ústavního soudu ČR a také Evropského soudu pro lidská práva. Nevyhýbají se ani otázkám sporným, na jejichž řešení nejsou jednotné názory, a uvádí i některé návrhy *de lege ferenda*. Monografie je určena jako učební text pro posluchače právnických fakult, neboť je základním pramenem pro výběrový předmět „Rozhodnutí ve věcech trestních“ a rozšiřujícím zdrojem poznání pro povinný předmět „Trestní právo III“. Jistě ji však ocení i ostatní zájemci o otázky trestního práva procesního, zejména justiční a právní čekatelé, asistenti soudců, advokátní koncipienti (jako ideální pomůcku při přípravě na justiční a advokátní zkoušky), soudci, státní zástupci, advokáti, policisté, pracovníci legislativní i aplikační praxe.[1]

[1] Text byl převzat a mírně upraven z webových stránek vydavatele: [https://www.knihyleges.cz/rozhodnuti-ve-vecech-trestnich-4-vydani]

Vy se ptáte, my odpovídáme…

ZKOUŠKA Z TRESTNÍHO PRÁVA III.

1) **Je možné splnit předmět Trestní právo III. v předtermínu a u seminárního vyučujícího?**

Katedra trestního práva ani u předmětu Trestní právo III. neumožňuje splnění této studijní povinnosti v rámci tzv. předtermínu. Tato studijní povinnost je zakončena zápočtem (udělovaným seminárním vyučujícím nebo v rámci tzv. celokatederního testu) a ústní zkouškou. Zkouška z předmětu Trestní právo III. (tzv. postupová zkouška) již tradičně probíhá pouze v řádně vyhlášených termínech ve zkouškovém období. Vzhledem k tomu, že závěrečné státní zkoušky z trestního práva začínají již 10. ledna 2019, jsou první letošní termíny postupové zkoušky z trestního práva stanoveny na 9. ledna 2019, tj. jeden den před oficiálním začátkem zkouškového období. Podle počtu přihlášených studentů je povolán také příslušný počet zkoušejících.

2) **Co je obsahem postupové zkoušky z trestního práva?**

Postupová zkouška z trestního práva je ústní a prověřuje znalosti z trestního práva hmotného (obecné i zvláštní části) a trestního práva procesního. V rámci zkoušky se losují celkem tři otázky, po jedné z obecné části (celkem 31 otázek) a také ze zvláštní části trestního práva hmotného (celkem 31 otázek) a jedna otázka z trestního práva procesního (celkem 21 otázek). Pro úspěšné absolvování je nutné uspět v každé ze tří vylosovaných otázek. Předepsaný seznam zkouškových otázek z obou oblastí trestního práva přiměřeně odpovídá struktuře výkladu podaném v pravidelně aktualizovaných učebnicích, které katedra nabízí v alternativním vydání. Studium trestního práva vyžaduje kromě studia předepsaných nebo doporučených studijních pomůcek i studium platných právních předpisů a judikatury. Seznam zkouškových otázek je zveřejněný v infomačním systému a také na úřední desce katedry, a to vedle sekretariátu katedry ve třetím patře. Postupová zkouška z trestního práva není poslední studijní povinností v rámci kurzu trestního práva, ale je nutné dále úspěšně absolvovat klauzurní práci (řešení konkrétního případové studie) a také státní závěrečnou zkoušku z trestního práva.

„DOKUMENT DOBY“

V našem Newsletteru katedry trestního práva hodláme čas od času uveřejňovat i „dokumenty doby“, neboli cenné důkazy zejména o odborné, vědecké nebo pedagogické činnosti katedry trestního práva, resp. jejích členů v minulosti. Do dnešního čísla jsme vybrali „Přehled přednášek kriminalistického kursu, pořádaného kriminologickým ústavem Karlovy university v Praze v studijním roce 1930-31.“ Čtenáři se tak mohou seznámit s rozsahem a obsahem nepovinných přednášek v dnešní terminologii řečeno „volitelném, výběrovém předmětu“.

Písemný autentický materiál z roku 1930 nás informuje, že Kriminologický ústav Univerzity Karlovy v akademickém roce 1930/1931 hodlá v tomto akademickém roce konat opětovně kriminologický kurz, ve kterém budou vystupovat vysokoškolští profesoři i zkušení praktici s přednáškami rozšiřujícími povinný předmět trestního práva.

Jak uvádí dobový dokument, oznámení o konání tohoto kurzu, „tyto přednášky jsou určeny zejména pro praktické právníky, především soudce civilní i vojenské, pro státní zástupce, obhájce, dále pro policejní a vězeňské úředníky, důstojníky četnictva a vůbec pro každého, kdo má zájem o právo trestní a takové předběžné vzdělání, aby si mohl tyto přednášky s prospěchem sledovati. Výklady jsou upraveny tak, aby jednak ty, kdož uvedená povolání již vykonávají, informovaly o nynějším stavu vědních oborů, o něž jde, jednak aby adeptům těchto povolání poskytly vhodnou průpravu pro jejich budoucí dráhu. Posluchači práv, kteří dosud neabsolvovali, mohou býti přijati jen, poslouchali-li již příslušné přednášky fakultní.

Kurs je bezplatný; účastníci složí toliko před první přednáškou zápisné 20 Kč a za tiskopisy (seznam a nástin přednášek) 10 Kč.

Zkoušky nebudou se konati; účastníci však, kteří si toho budou přáti, obdrží frekventační vysvědčení“.

K výše uvedenému je třeba poskytnout ještě stručné vysvětlení: Ministerstvo školství a národní osvěty zřídilo výnosem z 22. 6. 1926 v dohodě s ministerstvem vnitra a ministerstvem spravedlnosti při Právnické fakultě Univerzity Karlovy Kriminologický ústav počínaje letním semestrem roku 1926 a pověřilo jeho vedením profesora trestního práva a řízení Augusta Miřičku, mimo jiné dvojnásobného děkana Právnické fakulty UK a v akademickém roce 1930/1931 rektora Univerzity Karlovy.[2]

Za deset let Kriminologický ústav měl již čtyři oddělení (oddělení muzejních sbírek, archívu, knihovny a laboratoře). Úkolem tohoto ústavu bylo mimo jiné pořádání kurzů o nejnovějším stavu pomocných nauk trestního práva (soudní chemie, kriminální psychologie a psychiatrie, soudního lékařství, nauky vězeňské, vyšetřovací

[2] Více o životě a díle profesora Augusta Miřičky je možné se dozvědět z útlého spisu vydaného k 150. výročí jeho narození (Jablonický, T.: Profesor August Miřička. Studie k 150. výročí narození. Praha: Univerzita Karlova, 2013, 124 s.

techniky a taktiky aj.) pro odbornou veřejnost. Jak vyplývá ze žádosti profesora Augusta Miřičky ministerstvu školství a národní osvěty ze dne 22. 6. 1936, ve kterém žádá pro ústav zřízení jednoho systemizovaného úřednického místa ve služební třídě I b) pro soukromou docentku dr. Jarmilu Veselou (asistentku Kriminologického ústavu), za deset let prošlo těmito kurzy 423 soudců a státních zástupců, 100 vojenských soudců, 108 policejních orgánů, 55 funkcionářů vězeňských ústavů a jiných. Kromě toho se kurzů účastnili také posluchači práv.

Činnost Kriminologického ústavu při Právnické fakultě je sama o sobě systematicky nezpracovaná. K jejímu podrobnějšímu poznání může přispět i uvedený dokument doby.

prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.,
vedoucí katedry trestního práva

Přehled přednášek

kriminalistického kursu, pořádaného kriminologickým ústavem Karlovy university v Praze v studijním roce 1930-31.

Přednášky, u nichž není uvedeno jiné místo, konají se v budově právnické fakulty Karlovy university v Praze I., Smetanovo nám., proti posl. sněmovně (přízemí v pravo číslo II.)

Den	Hodina	Přednášející	Předmět	Místo
Rok 1930 **Pondělí** 20. října	5—6	Univ. profesor Dr. Aug. **Miřička**	O významu pomocných nauk trestního práva	
	6—7	Docent Dr. Karel **Herfort**	Z psychopathologie mládeže	
Pátek 24. října	5—6	Univ. profesor Dr. Aug. **Miřička**	O významu pomocných nauk trestního práva	
	6—7	Docent Dr. Karel **Herfort**	Z psychopathologie mládeže	
Pondělí 27. října	5—7	Prof. Dr. Emil **Švagr**	Soudní chemie (s pokusy a demonstracemi)	Chemický ústav české techniky, Trojanova ul. č. 13.
Pátek 31. října	5—6	Univ. profesor Dr. Aug. **Miřička**	O významu pomocných nauk trestního práva	
	6—7	Docent Dr. Karel **Herfort**	Z psychopathologie mládeže	
Pondělí 3. listopadu	5—7	Prof. Dr. Emil **Švagr**	Soudní chemie (s pokusy a demonstracemi)	Chemický ústav české techniky, Trojanova ul. č. 13.
Pátek 7. listopadu	5—6	Docent Dr. Jarmila **Veselá**	Vybrané části z kriminální a forensní psychologie	
	6—7	Docent Dr. Vladimír **Solnař**	Vybrané kapitoly z nauky vězeňské	
Pondělí 10. listop.	5—7	Prof. Dr. Emil **Švagr**	Soudní chemie (s pokusy a demonstracemi)	Chemický ústav české techniky, Trojanova ul. č. 13.
Pátek 14. listop.	5—6	Docent Dr. Jarmila **Veselá**	Vybrané části z kriminální a forensní psychologie	
	6—7	Docent Dr. Vladimír **Solnař**	Vybrané kapitoly z nauky vězeňské	

Den	Hodina	Místo	Předmět	Místo
Pondělí 17. listop.	5—7	Prof. Dr. Emil **Švagr**	Soudní chemie (s pokusy a demonstracemi)	Chemický ústav české techniky, Trojanova ul. č. 13.
Pátek 21. listop.	5—6	Docent Dr. Jarmila **Veselá**	Vybrané části z kriminální a forensní psychologie	
	6—7	Docent Dr. Vladimír **Solnař**	Vybrané kapitoly z nauky vězeňské	
Pondělí 24. listop.	5—7	Prof. Dr. Emil **Švagr**	Soudní chemie (s pokusy a demonstracemi)	Chemický ústav české techniky, Trojanova ul. č. 13.
Pátek 28. listop.	5—6	Docent Dr. Jarmila **Veselá**	Vybrané části z kriminální a forensní psychologie	
	6—7	Docent Dr. Vladimír **Solnař**	Vybrané kapitoly z nauky vězeňské	
Pondělí 1. prosince	5—7	Docent Dr. Jarmila **Veselá**	Vybrané části z kriminální a forensní psychologie	
Pátek 5. prosince	5—7	Docent Dr. Leo **Taussig**	Vybrané kapitoly ze soudní psychiatrie (s demonstracemi)	Psychiatrická klinika Karlovy university, u Karlova č. 13.
Pátek 12. prosin.	5—7	Docent Dr. Leo **Taussig**	Vybrané kapitoly ze soudní psychiatrie (s demonstracemi)	Psychiatrická klinika Karlovy university, u Karlova č. 13.
Pondělí 15. prosin.	5—7	Docent Dr. Jarmila **Veselá**	Vybrané části z kriminální a forensní psychologie	
Pátek 19. prosin.	5—7	Docent Dr. Leo **Taussig**	Vybrané kapitoly ze soudní psychiatrie (s demonstracemi)	Psychiatrická klinika Karlovy university, u Karlova č. 13.
Rok 1931 **Pátek** 9. ledna	5—7	Docent Dr. Karel **Herfort**	Z psychopathologie mládeže (s demonstracemi mravně vadné mládeže)	Pedologický ústav, Vladislavova ul. č. 5.
Pondělí 12. ledna	5—7	Univ. prof Dr. František **Hájek**	Vybrané partie ze soudního lékařství	Posluchárna ústavu pro soudní lékařství na Albertově.
Pátek 16. ledna	5—7	Štáb. kap. četn. Josef **Povondra**	Daktyloskopie a jiné prostředky zjišťování totožnosti a stop (s projekcemi)	Budova zem. četnického velitel. III., Karmelitská ul., třetí patro, učebna.
Pondělí 19. ledna	5—7	Univ. Prof. Dr. František **Hájek**	Vybrané partie ze soudního lékařství	Posluchárna ústavu pro soudní lékařství na Albertově.
Pátek 23. ledna	5—7	Štáb. kap. četn. Josef **Povondra**	Daktyloskopie a jiné prostředky zjišťování totožnosti a stop (s projekcemi)	Budova zem. četnického velitel. III, Karmelitská ul., třetí patro, učebna.
Pondělí 26. ledna	5—7	Univ. Prof. Dr. František **Hájek**	Vybrané partie ze soudního lékařství	Posluchárna ústavu pro soudní lékařství na Albertově.

Den	Hodina	Přednášející	Předmět	Místo
Pátek 30. ledna	5—7	Štáb. kap. četn. Josef **Povondra**	Daktyloskopie a jiné prostředky zjišťování totožnosti a stop (s projekcemi)	Budova zem. četnického velitel. III., Karmelitská ul., třetí patro, učebna.
Pondělí 2. února	5—7	Univ. prof. Dr. František **Hájek**	Vybrané partie ze soudního lékařství	Posluchárna ústavu pro soudní lékařství na Albertově.
Pátek 6. února	5—6	Ministerský rada Dr. Emil **Lány**	Pohledy do vězeňské praxe (s návštěvou ústavů)	
	6—7	Polic. rada Alois **Kintner**	Vyšetřovací technika a taktika	
Pondělí 9. února	5—7	Univ. Prof. Dr. František **Hájek**	Vybrané partie ze soudního lékařství	Posluchárna ústavu pro soudní lékařství na Albertově.
Pátek 13. února	5—6	Ministerský rada Dr. Emil **Lány**	Pohledy do vězeňské praxe (s prohlídkou ústavů)	
	6—7	Polic. rada Alois **Kintner**	Vyšetřovací technika a taktika	
Pondělí 16. února	5—7	Univ. Prof. Dr. František **Hájek**	Vybrané partie ze soudního lékařství	Posluchárna ústavu pro soudní lékařství na Albertově.
Pátek 20. února	5—6	Ministerský rada Dr. Emil **Lány**	Pohledy do vězeňské praxe (s návštěvou ústavů)	
	6—7	Polic. rada Alois **Kintner**	Vyšetřovací technika a taktika	
Pondělí 23. února	5—7	Univ. Prof. Dr. František **Hájek**	Vybrané partie ze soudního lékařství	Posluchárna ústavu pro soudní lékařství na Albertově.
Pátek 27. února	5—6	Ministerský rada Dr. Emil **Lány**	Pohledy do vězeňské praxe (s návštěvou ústavů)	
	6—7	Policejní rada Alois **Kintner**	Vyšetřovací technika a taktika	
Pondělí 2. března	5—7	Univ. Prof. Dr. František **Hájek**	Vybrané partie ze soudního lékařství	Posluchárna ústavu pro soudní lékařství na Albertově.
Pátek 6. března	5—6	Ministerský rada Dr. Emil **Lány**	Pohledy do vězeňské praxe (s návštěvou ústavů)	
	6—7	Policejní rada Alois **Kintner**	Vyšetřovací technika a taktika	

Den	Hodina	Přednášející	Předmět	Místo
Pondělí 9. března	5—7	Ministerský rada Dr. Emil **Lány**	Pohledy do vězeňské praxe (s návštěvou ústavů)	
Pátek 13. března	5—6	Ministerský rada Dr. Emil **Lány**	Pohledy do vězeňské praxe (s návštěvou ústavů)	
	6—7	Univ. profesor Dr. Aug. **Miřička**	Závěrečná přednáška	